

Søgubrot

Í løgtingstíðindum finst nógv tilfar um sanatoriið. Tað var nevniliga ein løgtingsnevnd, sum hevði ábyrgdina av rakstrinum, og henda legði hvørt ár fram til 1948 eina frágreiðing fyri tingið. Her verður rættiliga farið í smálutir og er hetta tí rættiliga áhugavert.
Vit fara at taka okkurt burtur úr hesum frágreiðingum, og taka vit hetta ár fyri ár

1943: Tørvur á viðskera

Á fundi 24. september var samtykt at gera verkstaðin størri og betri enn núverandi og fáa í betri lag húsrúm til maskinpassaran. Seinni í frágreiðingini verður eisini sagt, at hitaverkið á gomlu deild er liðugt og virkar væl.

Í somu ársfrágreiðing verður sagt, at Anthon Kragesteen søkir um at leiga 15.000 kvadratmetrar burtur av økinum hjá sanatoriiinum til høsnagarð. Nevndin kann tó bert mæla til, at leiga verða 5.000 fermetrar, treytað av, at hann hegnar forsvarliga, og at bróstsjúkrahúsið fær fyrsta rætt at keypa egg, tá hann selur.

Hetta var í krígstíð, og tað var ikki so lætt at útvega fjølbroyttan mat. Serliga var tørvur á viðskera, meðan tað ikki var nakar trupulleiki við døgurðamati. Men niðurstøðan var, at viðvíkjandi viðskera skuldi ikki sparast. Her verður eisini hugsað um rationaliseringar. Tað, sum kann

keypast í stórum, eigur at verða keypt saman við hospitalinum.

Sjúklingarnir sluppu ikki til Havnar

Annars klagaðu sjúklingarnir um, at teir ikki sluppu til Havnar, og tað varð sløkt á sjúkrahúsinum kl. 20.30. Afturat hesum var trupult at fáa pakkar. Hetta við pakkunum skuldi loysn fáast á.

Umstøðurnar hjá sjúklingunum verða eisini væl lýstar við hesum brotinum úr frágreiðingini:

"Havnagongdini viðvíkjandi upplýsti yvirlæknin, at forboðið, sum annars svarar til reglur á flest øllum bróstsjúkrahúsum, má krevjast yvirhildið, tí smittandi sjúklingar hava ikki eina ferð, men fleiri ferðir verið í dansi í Havn, tó at havt var at teimum fyrstu ferð".

Her kann verða skoytt upp í, at smittandi tuberkclar vóru í lungunum, tí var tað spýttið sum smittaði. Tuberkclar kundu seta seg aðra staðni, t.d. í beinið, men tá smittaðu teir ikki. Viðvíkjandi sløkkitiðini var ført fram, at á bróstsjúkrahúsinum var sløkt ½ tíma seinni enn á hospitalinum í Havn.

Nevndin helt yvir fyri sjúklingunum fram, at tær reglur fyri dagligan ordan, sum yvirlæknin setir, mugu haldast. Bróstsjúkan, sum kann binda sjúklingar í áravís til eitt sjúkrahús, kann ikki annað enn gera nógvar sjúklingar troyttar og taka mótið frá teimum. Her ræður nógvar

um, at lækni, sjúkrasystur og onnur, ið ganga um teir í sínum dagliga arbeiði, vísa teimum samkenslu og blíðskap, men eisini hjá sjúklingum ikki at gerast órímiligir. Hetta hevur nevndin hildið fram bæði yvirfyri sjúkrasystur og sjúklingum, og hevur ta vón, at tað stríð, sum hevur verið, fer at javna seg.

1944: Mjólkaprísurin hækkar

Hetta ár kravdu neytæigarar á Hvítanesi og Hoyvík at fáa mjólkaprísin hækkaðan frá 65 oyru til 71 oyru fyri liturin. Teir sluppu at velja millum 68 oyru fyri alla mjólkina ella 71 oyru fyri 100 litrar. Teir valdu fyrra møguleikan.

Hetta ár hækka teir eisini lønirnar til gentur, sum arbeiða á sanatoriiinum við kr. 20 um mánaðin. Tað tykist at vera hopeyst annars at fáa gentur. Sjúkrasysturnar finga 100 kr. eyka eisini. Hetta ár hevur einki misljóð verið um kostin. Teir spurdu sjúklingarnir siga, at kosturin er góður.

1945: Vegaumvæling fyri 1.500 krónur

Hetta ár er stór øking í útreiðslum til umvælingar, sum fara frá kr. 7.000 upp í kr. 26.000. Fremsta orsøkin er nýtt hitaverk.

Sanatoriivegurin innan brúnna treingir til umvæling, sum er ætlað at kosta kr. 1.500, men kommunarnar hava ikki viljað goldið.

1946: Ætlan um lýsiraffinadarí

Hetta er árið, tá Magnussen byrjar sínar ferðir kring landið at pírka og koppseta fólk. Til hesa ætlan hevur løgtingið jættað kr. 10.000. Aksel Poulsen verður virkandi yvirlækni hesa tíðina.

Hetta ár er eisini eitt dømi um spennandi vinnulívsætlan. H.C.W. Tórgarð hevur sent eina umsókn um at fáa øki burtur av tí hjá sanatoriiinum til eitt lýsiraffinadarí, sum Kimbil, Tór, Vága Trolarafelag og onnur standa fyri. Hetta mál fær eina góða móttøku, og landsnevndin fær heimild til at selja ynsкта økið. Tað spurdist ikki meira burtur úr hesum.

Nú er aftur spurningurin um matin frammi. Summi halda hann vera ov vánaligan. Aksel Poulen heldur hann tó ikki vera so galnan, men meira skerpikjøt kundi verið brúkt.

Her hava sjúklingar verið eftir mjólk. Jóan Jakku Hansen úr Syðrugøtu uttast th.

Eitt annað mál er tann nógvan yvirtíðin. Hon kemur fyrst og fremst av tuberklastøðini. Nú kríggið er av, eru skipini aftur fullmannað, og hetta merkir tí eisini størri arbeiði á hesum økinum. Tosað verður eisini um at flyta tuberklastøðina úr Hoydølum. Hon var eisini sera óhøglig fyri sjómenninar, men hetta mælti Magnussen frá, og tað hendi heldur ikki meira tá.

Annars vóru lønirnar hjá sjúkrasysturum tá kr. 265 um mánaðin, og yvirtíðarløn var kr. 4,25.

Tað verður eisini tosað um at útbyggja sanatoriið, men hetta gjørdist tíbetur púra óneyðugt.

1947: Sjúklingatalið minkar

Hetta ár verður ein eykalækni settur, og er hetta Astrid Klein. Tað var trupult at fáa sjúkrasystur, og Dansk Sygeplejeråd noktaði donskum sjúkrasysturum at søkja, um ikki tær finga dansk ar treytir, sum millum annað var 8 tímar arbeiðsdag. Seinni sama ár vóru hesar treytir eftirlíkaðar.

Nú kann staðfestast, at talið á sjúklingum er nógv minkandi. Árið frammanundan vóru 72 sjúklingar á teimum trimum deildunum. Í ár er TB, sum er ein deild hjá landsjúkrahúsinum, tómt, og í Hoydølum eru 42 sjúklingar. Víst eru nakrir farnir til Danmarkar, men framvegis er talan um minking.

Á hospitalinum í Havn plagdu javnan 20 sjúklingar at liggja við

byrjandi tuberklum og eftirsjúkum, men í ár hevur mestsum eingin verið.

Starvsfólkini á sanatoriiinum vóru:

1 yvirlækni við hjálp frá kommunulækna í Havn í viðtalutíðini.

Aftaná kríggið var ein fastur lækni settur afturat.

1 yvirsjúkrasystir, 1 deildarsjúkrasystir og 2 assistentar.

1 skrivari á Tuberklastøðini, seinni blivu tveir.

6 gongsgentur, 7 fólk í køkinum, 1 økonoma, 1 assistentur og 3 køksgentur.

Frímerkini

Sum sagt varð í byrjanini av greinini gav Postverk Føroya í vár út trý frímerki í samband við tey 100 árin. Tey eru lögð á heimasíðuna:

www.faroestamps.fo

Her liggja á føroyskum og enskum eisini greinir, sum hava staðið í FF-blaðnum um okkara tuberklasøgu.

Annars skuldi tað verið upplagt at fáa skrivað eina samlaða søgu um tuberkularnir í Føroyum.

Næstu ferð

Í komandi parti hava vit 8. og næstseinasta part av frásøgnini hjá Johan Norðfoss

Nikal Thomsen úr Syðrugøtu arbeiddi í nógv ár á Sanatoriiinum. Her er hann til arbeiðis